

Quan tindrem una Història de la fotografia a Catalunya?

1 desembre, 2025 - Jep Martí, investigador en història de la fotografia i arxiver jubilat

S'ha celebrat a Saragossa la VIa. edició de les Jornades sobre Investigación en historia de la fotografía. Aragón y su patrimonio fotográfico (1839-1945)

Presentació de la ponència sobre “Dolores Gil y Bernardino Pardo revisitados”, a càrrec de Carmen Agustín i Manuel Clavero. Fotografia: Jep Martí

Fa uns anys vaig publicar a *la DaDa* un article sobre les Jornades que bianualment convoca la Institución Fernando el Católico de la Diputació de Saragossa sobre investigació en història de la fotografia. Se n'havien fet aleshores quatre edicions, i ara s'ha tancat la sisena que, en aquesta ocasió, s'ha dedicat a l'Aragó i al seu patrimoni fotogràfic. Quan vegi la llum el volum que recollirà les ponències i

comunicacions d'enguany, tindrem un corpus de més de dues mil set-centes pàgines dedicades a la història de la fotografia entre 1839 i 1945, la gairebé totalitat de les quals amb continguts inèdits i d'una alta qualitat historiogràfica.

L'edició d'enguany, celebrada entre el 29 i el 31 d'octubre, s'havia imposat com a repte reunir la suficient quantitat de ponències i comunicacions sobre el patrimoni fotogràfic de l'Aragó que en justifiqués la seva convocatòria. En les edicions anteriors, només en una ocasió s'havia plantejat un tema monogràfic, el que el 2019 es va dedicar a la fotografia estereoscòpica o en 3D (segles XIX i XX), i l'organització va haver d'acabar omplint el programa amb quatre comunicacions que no tractaven sobre el tema de l'estereoscòpia. Enguany les ponències i comunicacions dedicades a l'Aragó i al seu patrimoni fotogràfic, no solament han cobert el programa previst per als tres dies, sinó que algunes comunicacions s'han hagut de quedar a la reserva per a altres ocasions o futures edicions. La majoria dels ponents i comunicants eren, lògicament, aragonesos, però també hi han participat col·leccionistes, historiadors i investigadors d'altres territoris i d'àmbits més generalistes que han tractat temes i fotògrafs relacionats amb l'Aragó i que hi han fet interessants aportacions.

Si hagués de destacar alguna de les aportacions, em caldria destacar la ponència inaugural presentada per Juan José Generelo, coordinador d'aquestes jornades, i director de l'Arxiu Històric d'Oscà, que va presentar el portal FOTODARA dedicat als fons fotogràfics aragonesos; i no podria deixar d'anomenar la ponència de l'historiador Ramon Lasaosa que portava el suggerent títol «El mundo es bello. Fotografía, arquetipos paisajísticos y turismo en el Alto Aragón»; i no podria deixar de citar la magnífica ponència presentada pel director de les jornades, l'historiador José Antonio Hernández Latas, sobre «El monasterio de Piedra en la fotografía estereoscòpica comercial, siglos XIX y XX». Evidentment no puc reproduir tot el programa desgranat al llarg dels tres dies, però si repassem les ponències i les comunicacions presentades, veurem que ens serveixen perfectament per fer-nos una idea precisa de l'estat de la qüestió, de la història de la fotografia a l'Aragó, i, sobretot, del moment en què es troba el tractament del patrimoni fotogràfic que es conserva en les diferents institucions públiques de la regió, posant de manifest les desigualtats entre les diferents províncies. A banda de les ponències i

comunicacions presentades, que podeu trobar relacionades en el programa de les Jornades distribuït àmpliament, sí que vull destacar la presència del fotògraf Joaquín Paredes, que, com a ponència de clausura, ens va fer el darrer dia una demostració de daguerreotípia, una demostració extraordinària.

Un moment del revelat del daguerreotip per part del fotògraf Joaquín Paredes.
Fotografia: Jep Martí

Tot i això, tenint en compte l'assistència i comparant-la amb la d'edicions anteriors, es va fer evident que alguns dels historiadors habituals de les jornades no van comparèixer enguany a Saragossa, potser pel tema que s'havia de tractar, o potser per l'acumulació d'altres convocatòries de jornades dedicades a la fotografia, molt pròximes a la convocatòria de Saragossa.

Dit això, la pregunta que m'inspira l'assistència a aquestes jornades és la següent: quan tindrem a Catalunya unes jornades periòdiques que ens permetin avançar clarament i sistemàtica en el coneixement de la història de la fotografia a Catalunya? Escrivia en l'article que vaig dedicar a la IV edició de les Jornades de Saragossa que si ens

entretenim a repassar la procedència dels ponents i comunicants ens adonarem que un alt percentatge està vinculat a institucions docents catalanes, amb entitats, associacions i arxius del nostre país, de Catalunya. Estic convençut que la convocatòria a Catalunya d'unes jornades de característiques semblants tindrien la participació assegurada, i ens permetria conèixer amb fonaments de causa quin és l'estat real de la història de la fotografia a Catalunya. Ja sé que les jornades que organitza el CRDI a Girona dedica una part del seu programa (bàsicament les comunicacions) a tractar temes relacionats amb la història de la fotografia, a la preservació del patrimoni fotogràfic, a experiències desenvolupades en institucions catalanes sobre fons fotogràfics, etc. però em sembla que tenir unes jornades dedicades íntegrament a la història de la fotografia a Catalunya, ens ajudaria a fer un camí més àgil i ample per acabar obtenint a mig termini una història més consolidada.

Una parada entremig de les ponències, aprofitada per als comentaris i els contactes.
Fotografia: Jep Martí

Una Història de la Fotografia a Catalunya que, dit sigui de passada, està per fer, i potser ja és hora de posar fil a l'agulla. És cert que en els

darrers anys s'han publicat moltes monografies sobre fotògrafs establerts a Catalunya, o aspectes sectorials de la fotografia, o sobre la indústria que gira al voltant de la fotografia, o tesis doctorals sobre la fotografia en àmbits geogràfics concrets, o entitats dedicades a promoure la fotografia entre els seus associats, i no parlem dels festivals dedicats a la fotografia contemporània que han nascut com a bolets arreu de la geografia catalana, etc. però no tenim publicat cap compendi d'Història de la Fotografia a Catalunya que l'abasti en tota la seva extensió, des dels orígens fins als nostres dies, fins a l'actualitat.

Mai com ara havíem disposat de tant patrimoni fotogràfic a les institucions encarregades de la seva custòdia, conservació i difusió. Mai com ara aquest patrimoni havia estat tan ben tractat. Mai com ara havíem tingut tantes eines que ens permetin treballar aquest patrimoni en totes les vessants possibles. Mai com ara no hi havia hagut tants historiadors, investigadors, fotògrafs, conservadors, arxivers, etc., interessats en l'estudi del patrimoni fotogràfic català i a Catalunya. Només ens falta que algú (institució, entitat, organització, associació, etc.) faci un pas endavant. Us animeu?